

Lättläst

– lätt att läsa eller lätt att skriva?

Camilla Forsberg

Examinerad språkkonsult i svenska språket

Universitetsadjunkt i svenska

Doktorand i pedagogik

-
- 1) Vad innebär det att en text är lättläst?
 - 2) Är en lättläst text lättläst för alla?
 - 3) Hur förhåller sig en lättläst myndighetstext till "normalversionen"?
 - 4) Finns det generella språkliga mönster i myndigheters lättlästa texter?

”Någon enhetlig definition av lättläst svenska finns inte, men sådan text kan sägas vara mera lättillgänglig och förklarande än annan text.”

SOU 2006:8 Mångfald och räckvidd

I) Vad innebär det att en text är lättläst?

En lättläst text:

- är lätt att ta sig igenom och lätt att förstå
- innehåller inte några svåra ord eller långa meningar
- är skriven med större bokstäver och med ett enklare språk
- innehåller lätta ord, korta meningar, en tydlig handling och är skriven med ett korrekt språk
- är kortare, skriven med större bokstäver och med ett enklare språk

2) Är en lättläst text lättläst för alla?

Olika läsargrupper har olika behov av textbearbetning:

- övergripande textutformning
- grafisk utformning
- textkomplement
- disposition
- syntax
- textbindning
- lexikon

Undersökning

Myndigheten, texten och läsaren.

Myndighetsinformation i lättläst version.

6 myndigheter

12 texter

6 lättlästa versioner (a-texter)

6 "normalversioner" (b-texter)

hämtade från **myndigheternas hemsidor**

urval:

offentlig text

i huvudsak instruerande

som finns i två motsvarande versioner

Analyserade kategorier

- textlängd
- radlängd
- rubriker
- meningslängd (ML)
- fundament
(längd och satsdel)
- läsbarhetsindex (LIX)
- andel långord (LO)
- ordvariationsindex
(OVIX)
- textbindning
- språkhandlingar
- modalitet
- roller
- passivkonstruktioner
- omtal och tilltal
- textkomplement

Textlängd, radlängd, rubriker

	Textlängd	Radlängd	Antal rubriker
medelvärde A-texter (lättlästa)	340 ord 51/835 (md 316)	58 tecken 40/70 (md 63)	4 1/6 (md 4)
medelvärde B-texter	346 ord 55/640 (md 292)	77 tecken 45/103 (md 78)	5 4/6 (md 5)

Läsbarhet

	LIX	ML	Fund. längd	Subj. fund.	LO	OVIX
medelvärde A-texter (lättlästa)	36	13,4	2,4	77%	22,2%	38,7
medelvärde B-texter	42	12,2	3,6	54%	29,6%	51,6

LIX

läsbarhetsindex

ML

meningslängd i genomsnitt

Fund. längd

fundamentslängd i genomsnitt

Subj. fund.

andel subjektsfundament

LO

andel långord (minst 7 bokstäver)

OVIX

ordvariationsindex

Språkhandlingar

	Påstående/ Uppmaning/ Fråga	Uppmaningar uttryckta som påståenden (I)	Språkhandlingar som kan tolkas som erbjudanden (II)
A-texter (lättlästa) totalt	139/12/1	12	41
B-texter totalt	120/15/9	6	23

(I) "Anmälan bör göras snabbt"

(II) "Du kan få assistansersättning"

Passivkonstruktioner

	Passiver	Subjekt	Agentadverbial
	huvudsats/ bisats	myndighet /läsare /övriga*	myndighet (strukna) /läsare (strukna) /övriga (strukna)
A-texter (lättlästa) totalt	0/2	0/0/2	0(0)/1(1)/1(1)
B-texter totalt	12/6	0/1/17	10(9)/6(6)/2(1)

* Exempelvis *någon, blankett, anmälan, ärendet*

Omtal och tilltal

	Omtal med myndighetsnamn	Omtal med vi/oss	Tilltal med du/dig	Allmänt tilltal
A-texter (lättlästa) Totalt	34	6	198 (≈10%)	2 (person/-er)
B-texter totalt	28	1	133 (≈10%)	4 (man, de)

Textkomplement

	Grafisk markering	Bild/ bildtext	Faktaruta Diagram Tabell	Punkt- uppställ- ning	Länkar inom eller utanför hemsidan
A-texter (lättlästa)	0	2/1	0	0	2/1
B-texter	2	3/2	0	4	9/2

3) Hur förhåller sig en lättläst myndighetstext till "normalversionen"?

De lättlästa myndighetstexterna är både lättare och svårare att läsa och att tolka än "normalversionerna".

4) Finns det generella språkliga mönster i olika myndigheters lättlästa texter?

- kortare textrader
- lägre lix-värde
- färre långord
- mindre ordvariation
- större andel subjektshandlingar
- längre texter
- längre meningar
- färre textkomplement
- otydligare språkhandlingar

De undersökta lättlästa myndighetstexterna

- är mindre språkligt auktoritära men har mer underförstådd information
- har en tydlig asymmetri mellan myndighet och läsare
- är kontextberoende
- ställer relativt höga krav på läsarnas litteracitetsförmåga och hantering av teknik

Slutsats

Rekommendationer om språklig utformning av lättlästa texter kan inte användas automatiskt utan måste anpassas till det aktuella sammanhanget.

Faktorer som syfte, texttyp, publiceringsställe, läsarens behov och kunskaper om såväl texter som myndigheter är betydelsefulla att analysera.

Huvudfrågan som behöver besvaras inför skapandet av lättlästa myndighetstexter är:

I vilket syfte skrivs myndigheters lättlästa texter?

Camilla Forsberg

Examinerad språkkonsult i svenska språket
Universitetsadjunkt i svenska
Doktorand i pedagogik vid Linnéuniversitetet

camilla.forsberg@lnu.se

Myndigheten, texten och läsaren. Myndighetsinformation i lättläst version.

Magisteruppsats, Malmö högskola. <http://dspace.mah.se/handle/2043/13766>

Myndigheten som pedagog

Kapitel i antologi, Lunds universitet

Persson, Anders & Johansson, Roger (red.) (2014). *Vetenskapliga perspektiv på lärande, undervisning och utbildning i olika institutionella sammanhang: utbildningsvetenskaplig forskning vid Lunds universitet*. Helsingborg: Institutionen för utbildningsvetenskap, Lunds universitet.

<http://www.lu.se/lup/publication/4437902>